

Uppdragsnamn

Mörmo 1:6, Hammarö Kommun

Uppdragsgivare

Hammarö Kommun

Uppdragsnummer

507425

Datum

2022-10-20

Handläggare

Lisa Smas

Egenkontroll

LSS 2022-10-20

Internkontroll

RKL 2022-10-20

Utlåtande Risk – Närhet till återvinningscentral

Bakgrund

Inom fastigheten Mörmo 1:6, Hammarö Kommun, pågår ett planarbete som syftar till att ändra en befintlig detaljplan. Syftet med ändringen är att möjliggöra för en ny högstadieskola och en framtida simhall. Ändringen innebär i stort att tillåten byggnadshöjd i delar utökas till 17 meter. Redan idag tillåts tänkta verksamheter inom befintlig plan till följd av planbestämmelsen A, det är dock en gammal beteckning som inte längre används. Bestämmelsen A är flexibel och syftar till att möjliggöra olika typer användningar, så länge det är offentlig verksamhet. Den huvudsakliga förändringen är därmed den justerade byggnadshöjden.

I samband med samråd och granskning för den ändrade planen har Länsstyrelsen i Värmlands län lämnat yttranden¹ där de anser att riskerna förknippade med den återvinningscentral som ligger i nära anslutning till området behöver belysas ytterligare. Detta med anledning av risk för att rökutveckling vid en brand som kan drabba barn, samt eventuell koppling till att bebyggelsen blir högre. Detta har även lett till att Länsstyrelsen beslutat att häva kommunens antagandebeslut för planen².

Syfte

Detta utlåtande syftar till att bemöta Länsstyrelsens yttrande och bedöma riskerna förknippade med den närliggande återvinningscentralen samt vid behov föreslå säkerhetshöjande åtgärder så att personer inom planområdet inte utsätts för onödiga risker. Utlåtandet avgränsas till akuta olycksrisker förknippade med brand inom återvinningscentralen, risker med långsiktiga effekter som buller och luftföroreningar/lukt beaktas ej.

¹ Yttranden avseende förslag till ändring av detaljplan för Mörmo 1:6, Hammarö kommun, Länsstyrelsen i Värmlands län: 2022-03-08, referens 402-1196-2022; 2022-06-17, referens 402-4747-2022

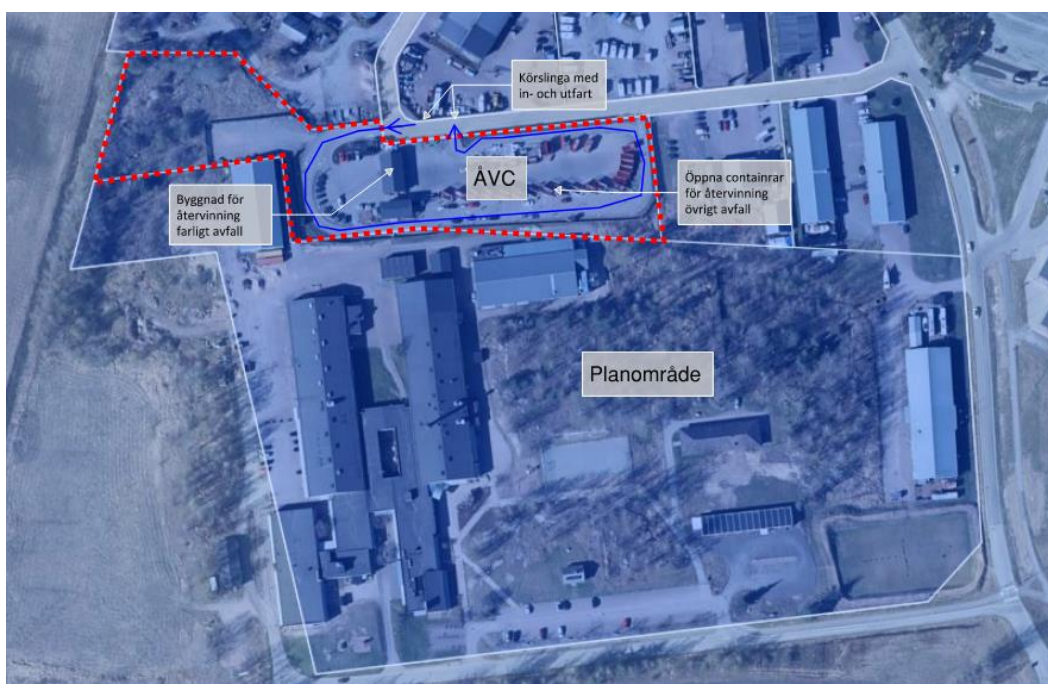
² Beslut avseende ändring av stadsplan för Rikssågverksskolan – Mörmo 1:6, Hammarö kommun, Länsstyrelsen i Värmlands län, 2022-09-16, referens 404-7143-2022

Förutsättningar

Utformning och verksamhet ÅVC

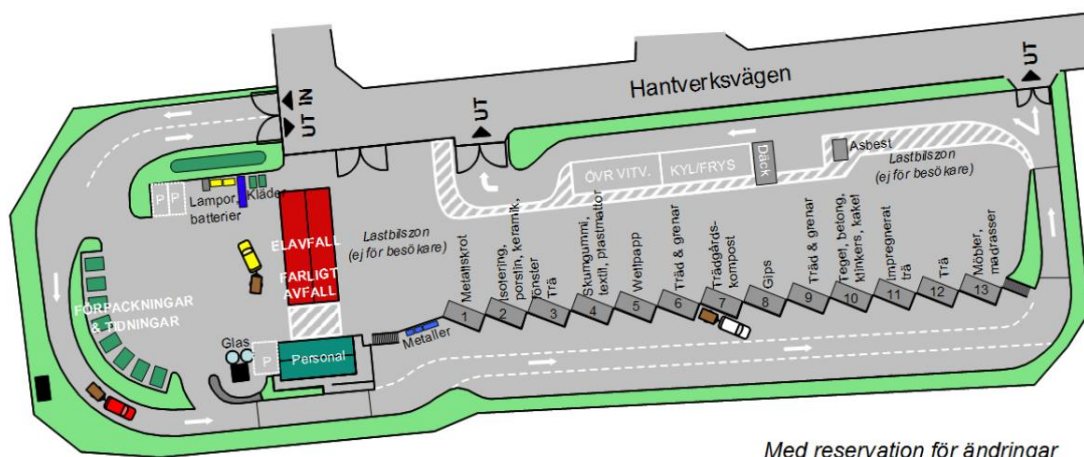
Den aktuella återvinningscentralen är belägen direkt norr om det aktuella planområdet, se figur 1 nedan. Återvinningscentralen består av en mindre byggnad där farligt avfall tas om hand samt av ett antal öppna containrar för övriga typer av avfall, se även figur 2³. Runt området finns en körslinga där personer kan köra med bil och återvinna sitt avfall i aktuellt kärl. Området är inhägnat område och är alltid bemannat under öppettiderna. Personal som arbetar på återvinningscentralen får kontinuerligt utbildning avseende farligt avfall, farligt gods, avfallshantering etc.

Återvinningscentralen är en tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet som enligt Länsstyrelsens samrådsyttrande har tillstånd att ta emot 900 ton farligt avfall per år och vid varje enskilt tillfälle lagra 200 ton. Utöver detta får återvinningscentralen ta emot 10 000 ton icke farligt avfall per år och vid varje enskilt tillfälle lagra 150 ton. Det farliga avfallet förvaras inomhus i byggnad med ett nedsänkt golv som invallning³. Explosiva ämnen så som ammunition, raketer, airbags, dynamit etc. får inte lämnas på återvinningscentralen, utan tas om hand av polis.

Figur 1. Återvinningscentralens placering och funktioner i förhållande till planområdet. Flygfoto och tomtgränser hämtat hos Eniro 2022-10-19

³ Ansökan om ändringstillstånd, ansökan om att få bedriva verksamhet vid Hammarö ÅVC, Samrådshandling, Hammarö kommun – Serviceförvaltningen, 2019-10-28

Figur 2. Utformning och avfallsslag hämtat från samrådshandling för utökat miljötillstånd

Åtgärder i detaljplan

I antagandehandling för aktuell planändring tas närheten till återvinningscentralen upp som en risk och det anges vidare att ändringen avseende byggnadshöjd inte bedöms ha någon betydande påverkan på säkerheten vid eventuell rökutveckling från anläggningen. Det anges dock att frågan ska beaktas i samband med planering av skolbyggnad och simhall. Skolbyggnad planeras med anledning av detta att utrustas med nödavgångning av ventilation samt en tydlig beredskapsplan i händelse av brand eller annan olycka. För eventuell simhall som ännu inte beslutats finns i dagsläget inga redovisade åtgärder.

Lagstiftning och riktlinjer – Riskhänsyn vid ny bebyggelse

Några specifika krav på skyddsavstånd mellan återvinningscentraler och annan markanvändning finns i dagsläget inte, dock finns det annan lagstiftning som reglerar skydd mot brandspridning mellan byggnader (Boverkets), hantering av brandfarliga och explosiva varor samt farligt gods (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB). Vidare har kommunernas branschorganisation inom avfallshantering – Avfall Sverige – tagit fram manual för utformning av återvinningscentraler⁴ samt handbok i avfallsplanering⁵ där risker med farligt avfall behandlas. Detta kan nyttjas som grund för bedömning av möjliga risker.

Följande krav bedöms relevanta i aktuellt fall:

- Erforderligt skyddsavstånd avseende brandspridning mellan byggnader utan ytterligare åtgärder är enligt Boverkets byggregler 8 meter.
- Utrymmen där farligt avfall förvaras ska vara brandklassade i minst klass EI30
- Brandfarliga gaser och brandfarliga vätskor får inte samförvaras

⁴ Bygg en återvinningscentral! Uppdaterad manual för utformning av återvinningscentraler, Rapport 2018:32, Avfall Sveriges Utvecklingssatsning, ISSN 1103-4092

⁵ Handbok i avfallsplanering. Vägledning för ett framgångsrikt arbete, Rapport 2018:16, Avfall Sveriges Utvecklingssatsning, ISSN 1103-4092

Utöver ovanstående finns ett flertal olika lagar som reglerar när riskanalyser skall utföras. Enligt Plan- och bygglagen (2010:900) skall bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till boendes och övrigas hälsa. Sammanhållen bebyggelse skall utformas med hänsyn till behovet av skydd mot uppkomst av olika olyckor. Översiktsplaner skall redovisa riskfaktorer och till detaljplaner ska vid behov en miljökonsekvensbeskrivning tas fram som redovisar påverkan på bland annat hälsa. Utförande av miljökonsekvensbeskrivning regleras i Miljöbalken (1998:808).

För planläggning i närhet av transportleder för farligt gods använder sig Länsstyrelsen i Värmland av den vägledning för planläggning intill transportleder för farligt gods som har upprättats av Länsstyrelsen i Dalarnas län⁶. Enligt denna vägledning ska en riskhanteringsprocess genomföras när detaljplaner tas fram inom 150 meter från en farligt godsled. I vägledningen presenteras rekommenderade skyddsavstånd till olika markanvändning, se figur 3. Uppfyller man dessa avstånd behövs normalt ingen särskild riskhantering. Vägledningen är inte direkt tillämplig avseende närhet till återvinningscentral men visar indirekt på att accepterad risknivå beror av typ av verksamhet. . Generellt krävs en lägre risknivå för bostäder, svårutrymda och personintensiva verksamheter, hotell, skolor etc. jämfört med exempelvis industri, kontor och vissa typer av butiksverksamheter.

NÄRMRE ÄN 30 METER	30-70 METER	70-150 METER	ÖVER 150 METER
Odlingar	Bilservice	Bostäder i högst 2 plan	Bostäder i mer än 2 plan
Trafikytor	Industrier	Mindre samlingslokaler	Vård
Ytparkeringar	Mindre handel	Handel	Kontor i flera plan
Friluftsområden	Tekniska anläggningar	Mindre kontor (inte hotell)	Hotell
	Övrig parkering	Kultur- och idrottsanläggningar utan betydande åskådarplats	Skolor
	Lager		Större samlingslokaler
			Kultur- och idrottsanläggningar med betydande åskådarplats

Figur 3. Markanvändning som normalt kan planeras utan särskild riskhantering intill transportleder med farligt gods samt järnväg.

Riskbedömning

Det olycksscenario som är relevant att beakta för det aktuella planområdet är brand inom återvinningscentralen. En brand innebär att hög värmestrålning drabbar den närmaste omgivningen som i sin tur kan orsaka brännskador eller antända byggnader. Även kraftig rökutveckling kan uppstå. Beroende på vilken typ av brand (vad som brinner) och var den uppstår kan konsekvenserna variera. Avgörande för hur stora konsekvenserna blir är till stor del beroende av vilket skyddsavstånd som kan hållas men även om det finns säkerhetshöjande åtgärder så som brandteknisk avskiljning eller andra tekniska system och barriärer.

För återvinningscentralen bedöms det vara i huvudsak två brandscenarier som behöver beaktas, dels brand i farligt avfall inomhus, dels brand i container utomhus. Nedan redovisas separata bedömningar för respektive scenario.

⁶ Vägledning för planläggning intill transportleder för farligt gods, Länsstyrelsen Dalarna 2012

Brand i farligt avfall inomhus

Farligt avfall inom återvinningscentralen hanteras inomhus i en separat byggnad vilket i sig innebär att det finns en barriär mot omgivningen om en brand skulle uppstå. Hanteringen av farligt avfall ska även uppfylla de krav som ställs i enlighet med krav på hantering av brandfarliga varor i MSB:s föreskrifter; föreskrifter som syftar till att minska risken för uppkomst av brand och explosion. Vidare gäller att explosiva ämnen inte får förvaras på återvinningscentralen. Sannolikheten för en brand i farligt avfall inomhus som skulle innebära konsekvenser i form av höga strålningsnivåer med risk för antändning av byggnader eller påverkan på oskyddade personer utomhus inom planområdet bedöms vara extremt låg. De krav som ställs på avstånd mellan byggnader som skydd mot brandspridning uppfylls med stor marginal från den aktuella byggnaden till planområdet. Kraftig rökutveckling kan dock uppstå och beroende på vad som brinner kan röken vara mer eller mindre giftig. Med hänsyn till att återvinningscentralen är bemannad och övervakad samt att personal är utbildad i hantering av farliga ämnen bedöms dock sannolikheten för en omfattande brand som mycket låg.

Brand i container utomhus

Vid brand i en container utomhus finns inga avskiljande barriärer likt för det farliga avfallet som hanteras inom byggnad. Beroende på inbördes placering av olika avfallsfraktioner (brännbart/icke brännbart) kan det även finnas risk för att en brand sprider sig till flera containrar. Då containrarna i sig är utförda av obrännbart material bedöms det dock inte föreligga någon risk för brandspridning utanför containrarna. Den container som är uppställd närmast byggnad för farligt avfall består även av en obrännbar fraktion i form av metallskrot. Sannolikheten för en brand med så höga strålningsnivåer att omgivningen utanför anläggningen påverkas i form av antändning av byggnader eller att oskyddade personer utomhus utsätts för skadliga strålningsnivåer bedöms vara mycket låg. Personer som befinner sig utomhus kan dessutom förväntas upptäcka en brand och förflytta sig bort från området. Vid en mycket omfattande brand bedöms höga strålningsnivåer utomhus kunna uppstå inom maximalt 25-30 meter från branden.

Det bedöms inte finnas något behov av utökat krav på skyddsavstånd som skydd mot brandspridning mellan containrar och byggnad jämfört med de krav som ställs på skydd mot brandspridning mellan byggnader enligt Boverkets byggregler, det vill säga 8 meter. Möjligheten till en släckinsats bedöms också som mycket god. Aktuellt avstånd mellan befintlig byggnad inom planområdet och container är idag över 20 meter, avstånd till områdesgräns är som minst 12 meter. Vid en brand i containrar kan dock kraftig rökutveckling uppstå som kan spridas mot omgivningen.

Säkerhetshöjande åtgärder

Enligt de beskrivna olycksscenarierna bedöms det inte föreligga någon risk för brandspridning till bebyggelse inom planområdet. Oskyddade personer som befinner sig utomhus mycket nära anläggningen kan utsättas för höga strålningsnivåer men kan också i stor utsträckning förväntas upptäcka en brand med möjlighet att röra sig bort från området. En större brand kan dock medföra kraftig rökutveckling. Då den tänkta verksamheten (skola, simhall) inom området utgörs av sådan verksamhet där det generellt ska eftersträvas en så låg risknivå som möjligt kan det av försiktighetsskäl vara rimligt att vidta vissa säkerhetshöjande åtgärder. Då risknivån förväntas vara mycket låg föreslås dock endast åtgärder som är enkla och som bedöms få en begränsad påverkan på byggnadernas och områdets utformning. Följande åtgärder föreslås vilka syftar till att inte oskyddade personer utomhus ska utsättas för höga strålningsnivåer samt att personer inomhus inte utsätts för skadlig rök:

- Områden utomhus inom 30 meter från återvinningscentral utformas så att de inte uppmuntrar till stadigvarande vistelse. Detta innebär att området inte ska innehålla faciliteter som medför att personer kommer att befinna sig i området under en längre tid, som t.ex. uteserveringar, lekplatser, skolgård. Däremot kan utrymmena innehålla exempelvis parkeringsplatser i markplan. Enstaka parkbänkar utmed ex. gång- och cykelstråk bedöms kunna accepteras. Åtgärd avser ytor som är direkt exponerade mot återvinningscentralen och inte ligger i skydd av bebyggelse.
- Ventilationssystem i nya byggnader för skolverksamhet och simhall utförs med möjlighet till central nödavgång.

Slutsats

Med hänsyn till att rökutveckling vid brand inom återvinningscentralen kan bli omfattande och att aktuell verksamhet utgörs av sådan verksamhet där låga risknivåer ska eftersträvas föreslås av försiktighetsskäl att vissa säkerhetshöjande åtgärder vidtas för planområdet, se ovan. Vidtas dessa är Brandskyddslagets bedömning att erforderlig riskhänsyn tas och att personer inom området inte utsätts för onödiga risker. Ändring som avser byggnadshöjd bedöms inte ha någon påverkan avseende risker förknippade med brand i återvinningscentralen.